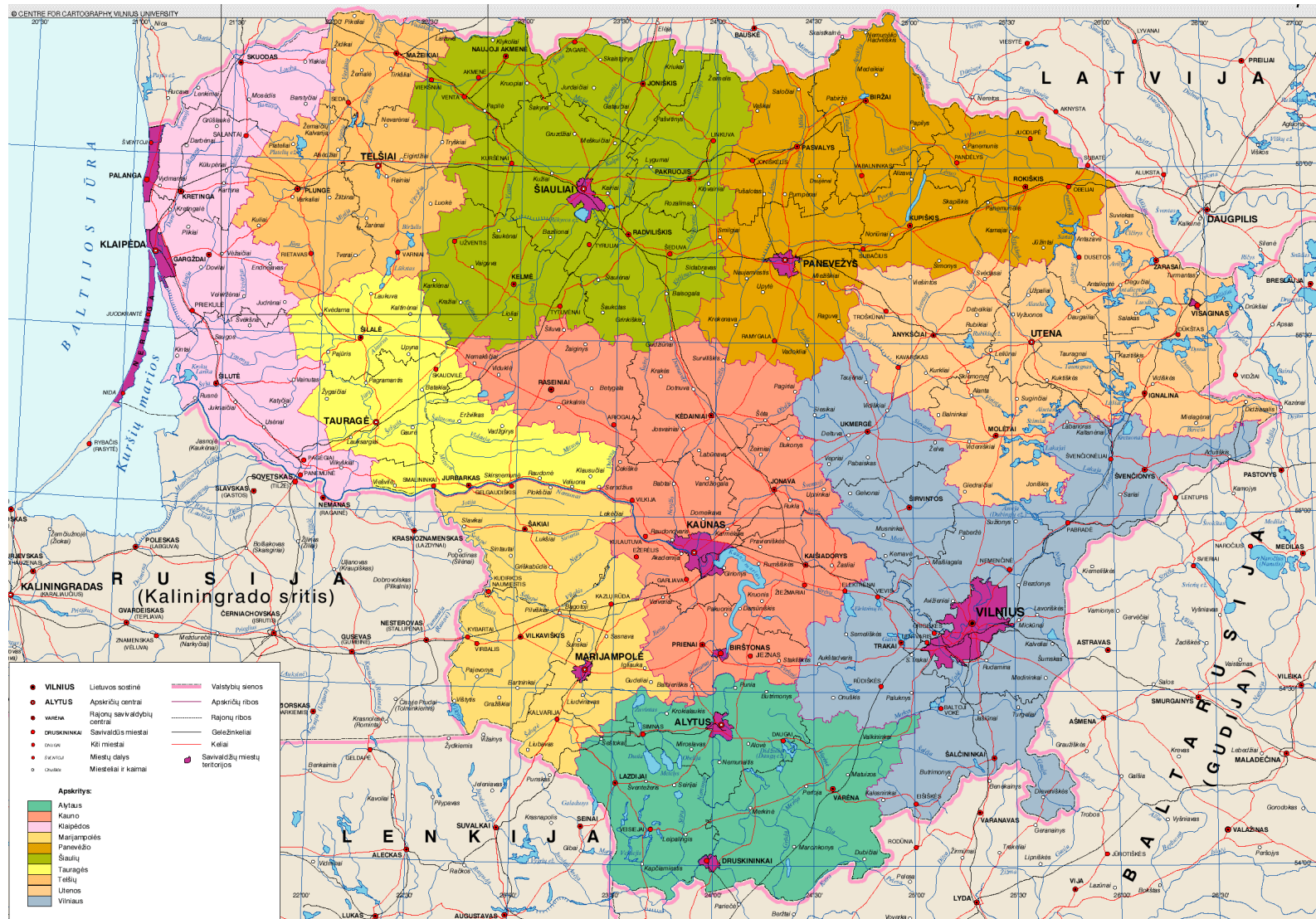

Žemaitija tarp kartografinių klaidų

Prof. Alfredas Bumblauskas

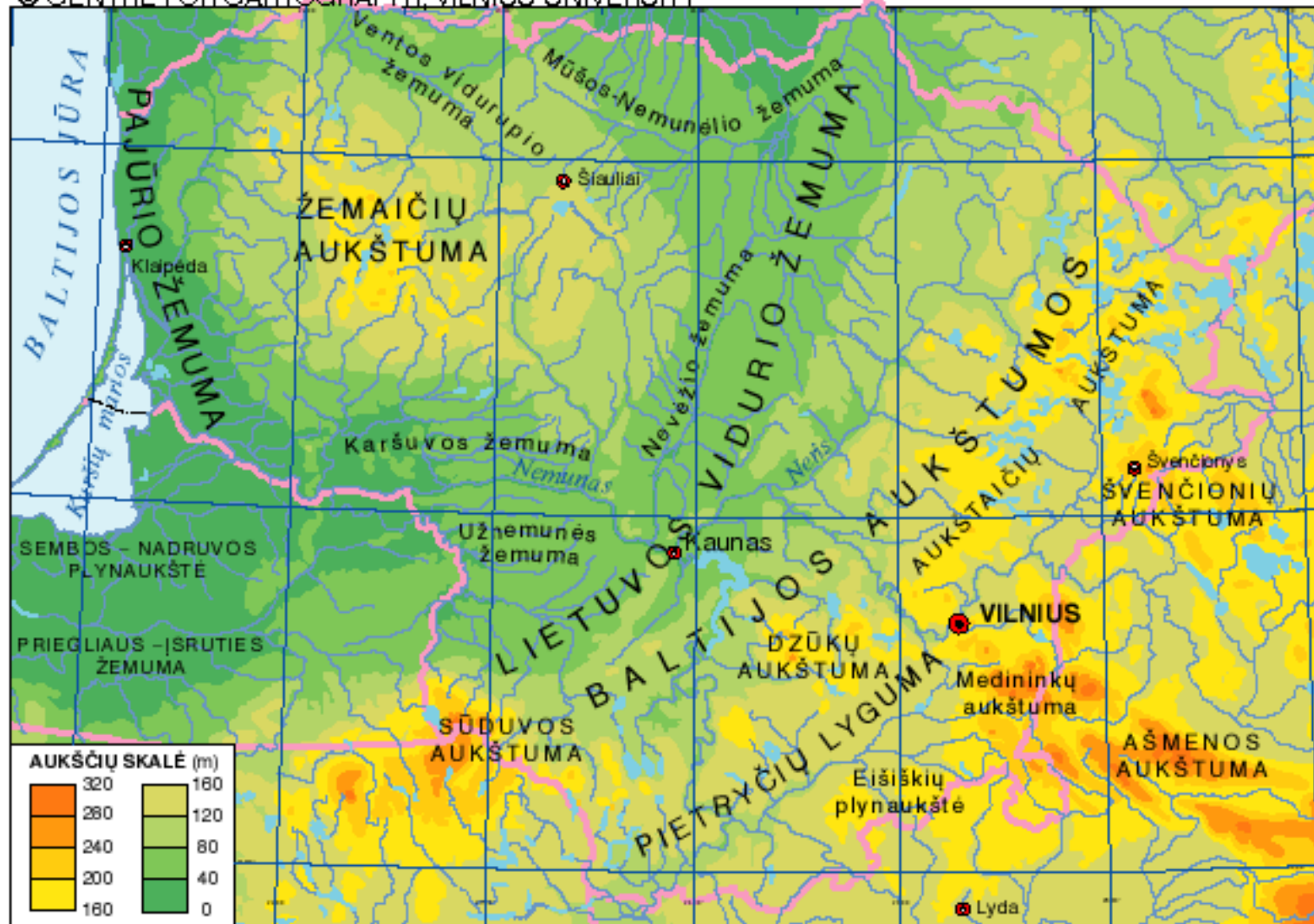
Kur yra Žemaitija?

Dabartinės apskritys

Kur yra Žemaitija arba kodėl žemaičiai gyvena aukštai?

© CENTRE FOR CARTOGRAPHY, VILNIUS UNIVERSITY

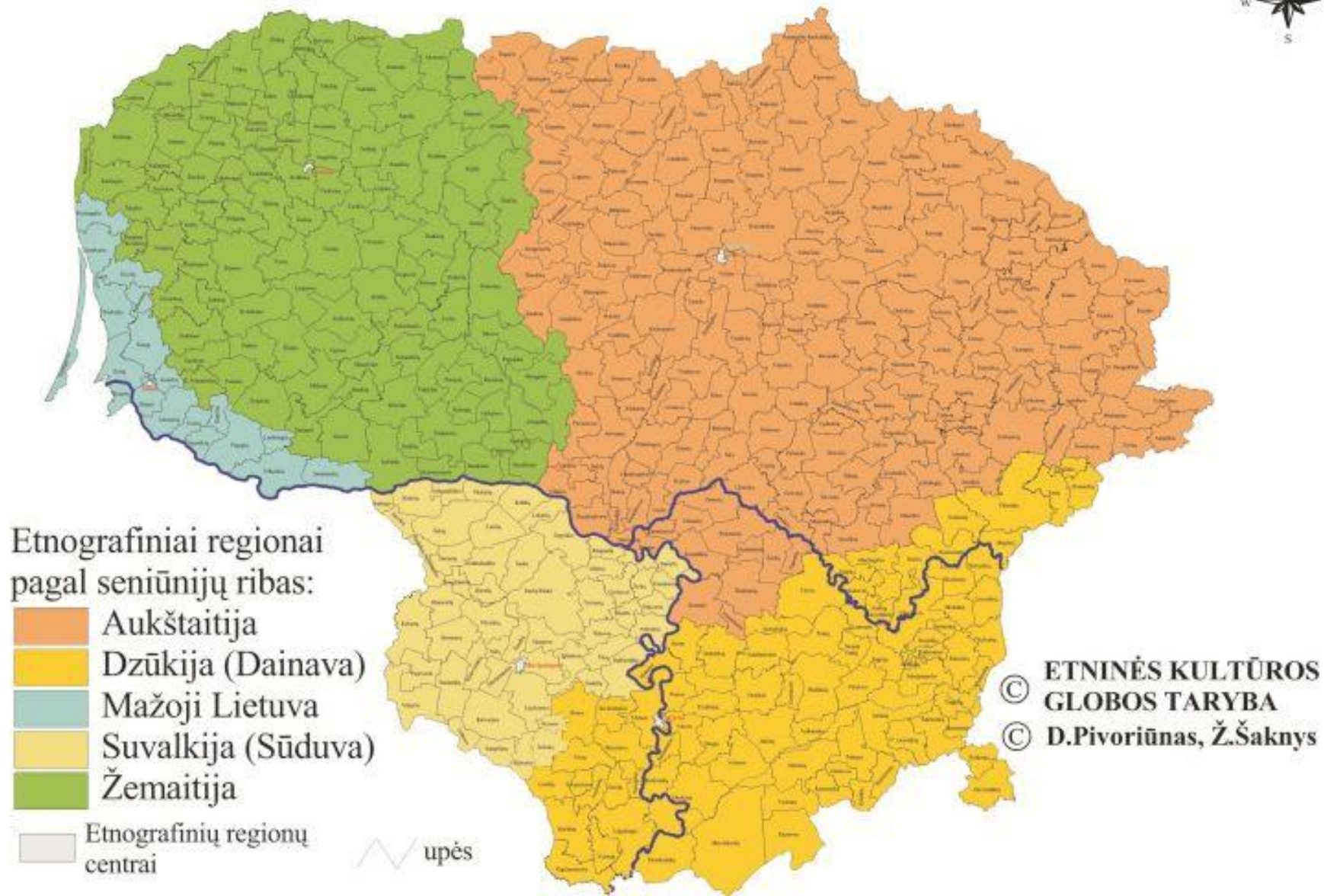

Tarmės: Žemaičiai baigiasi ties Raseiniais?

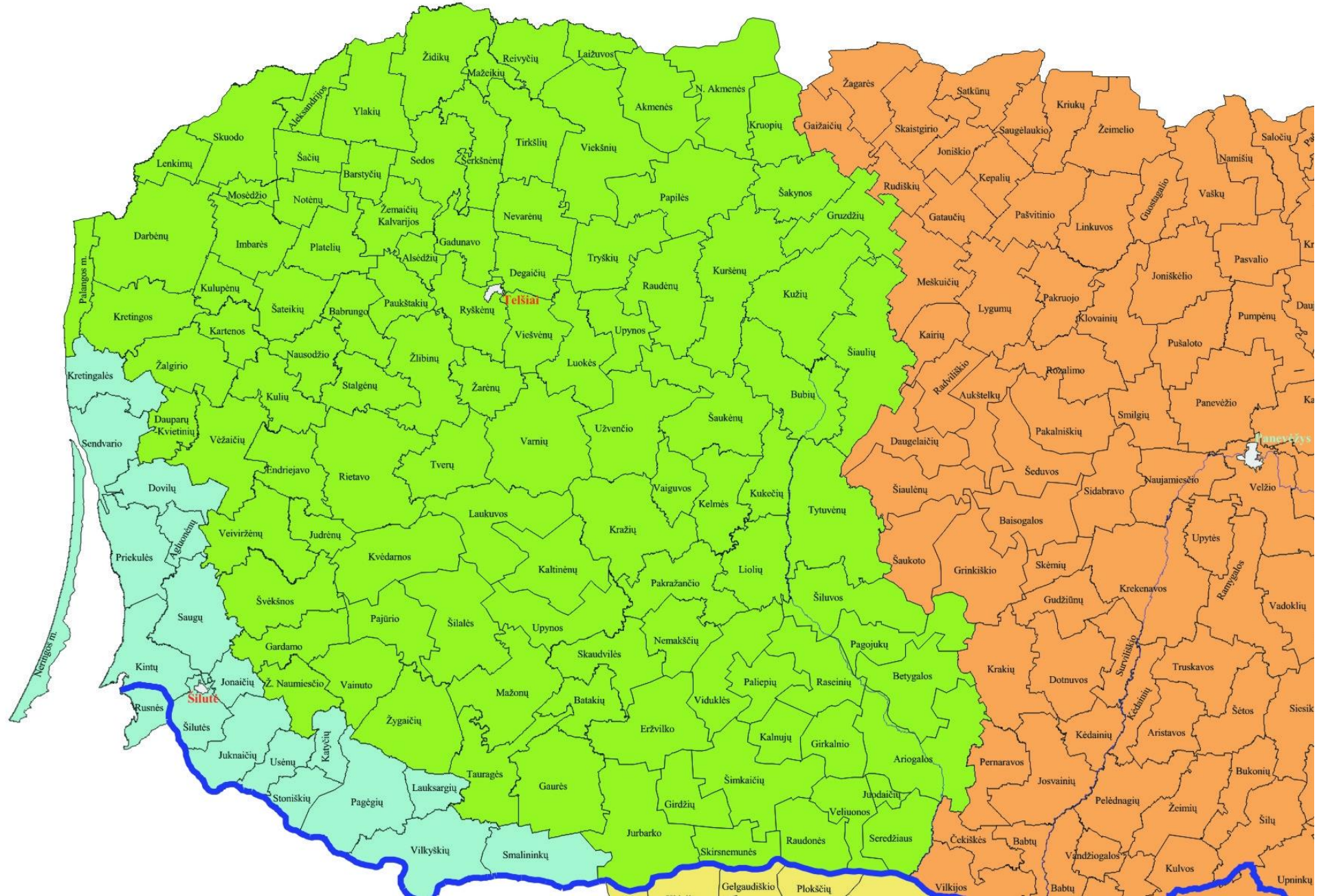

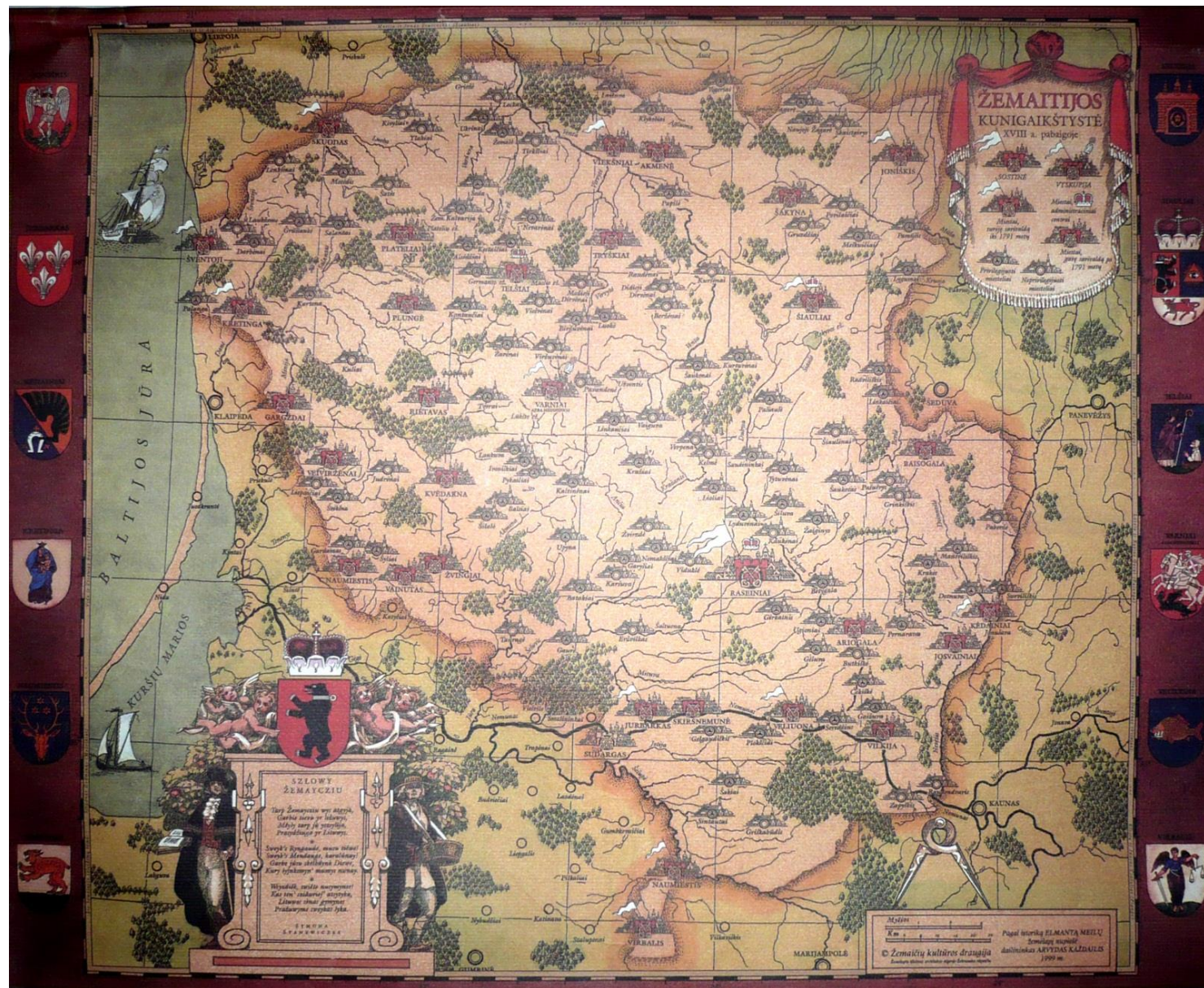
Etnografija: Padubysiais – kodėl?

LIETUVOS ETNOGRAFINIAI REGIONAI

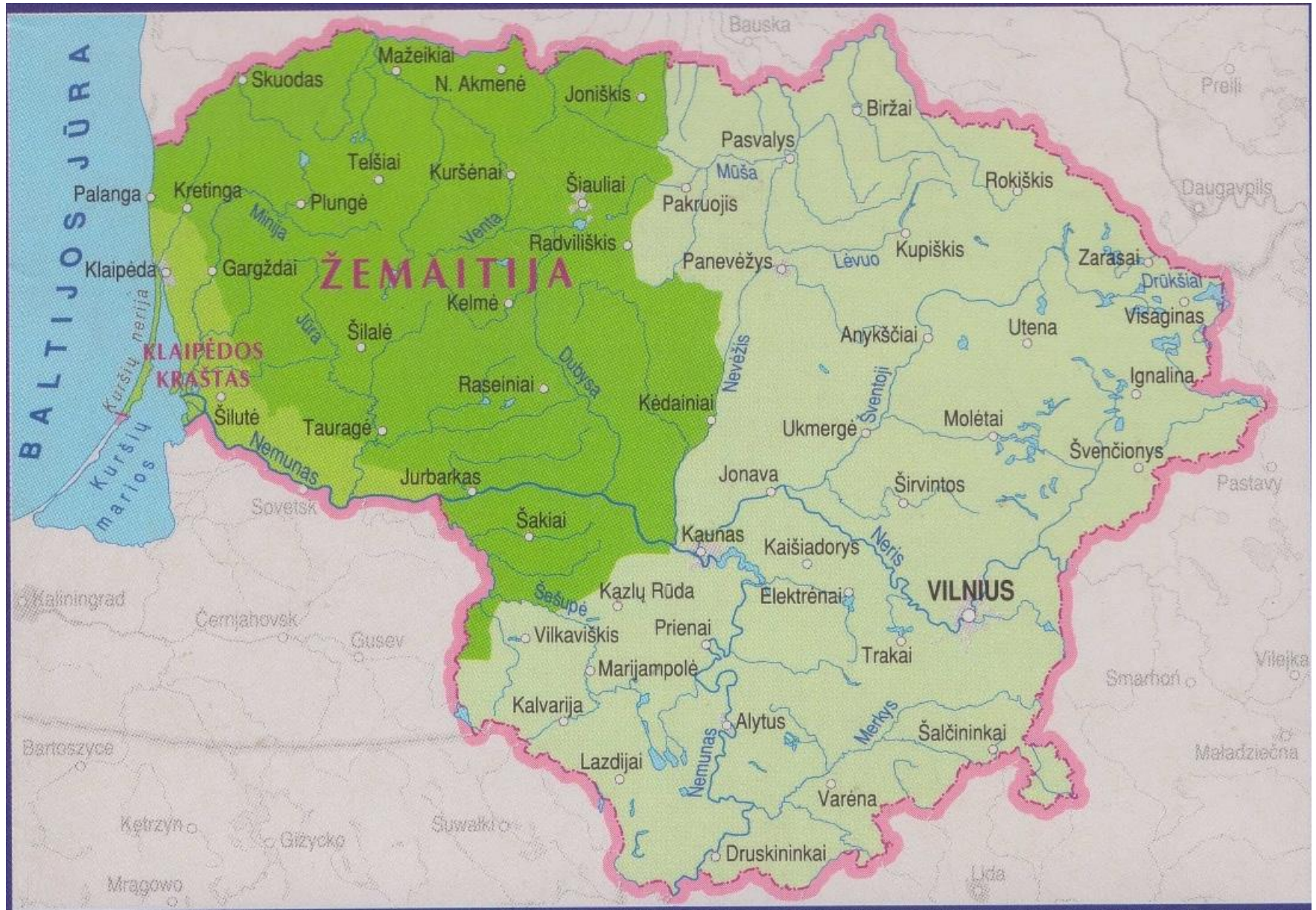
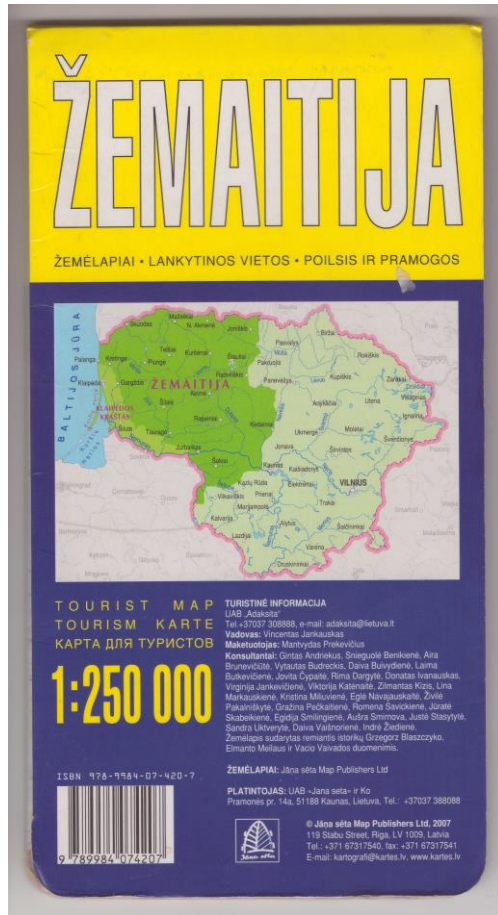
Etnografija

A. Každailio, E. Meilaus žemėlapis „Žemaitijos kunigaikštystė XVIII a. pab.“, 1999 m.

Istorija

Istorija

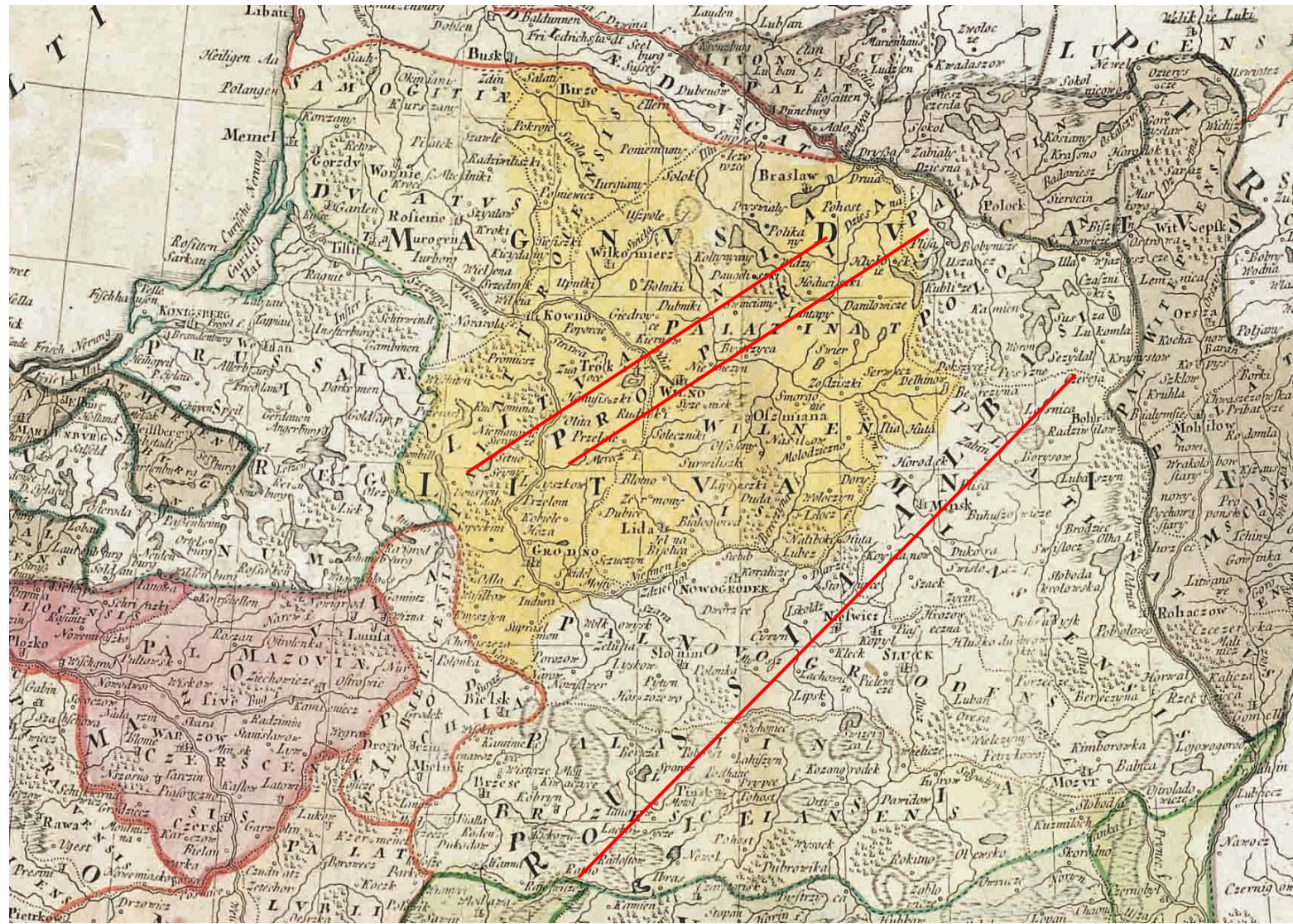

Žemaitijos seniūnijos ir vyskupijos ribos. XV-XVIII a.

Bet egzistuoja realus Žemaitijos įsivaizdavimas

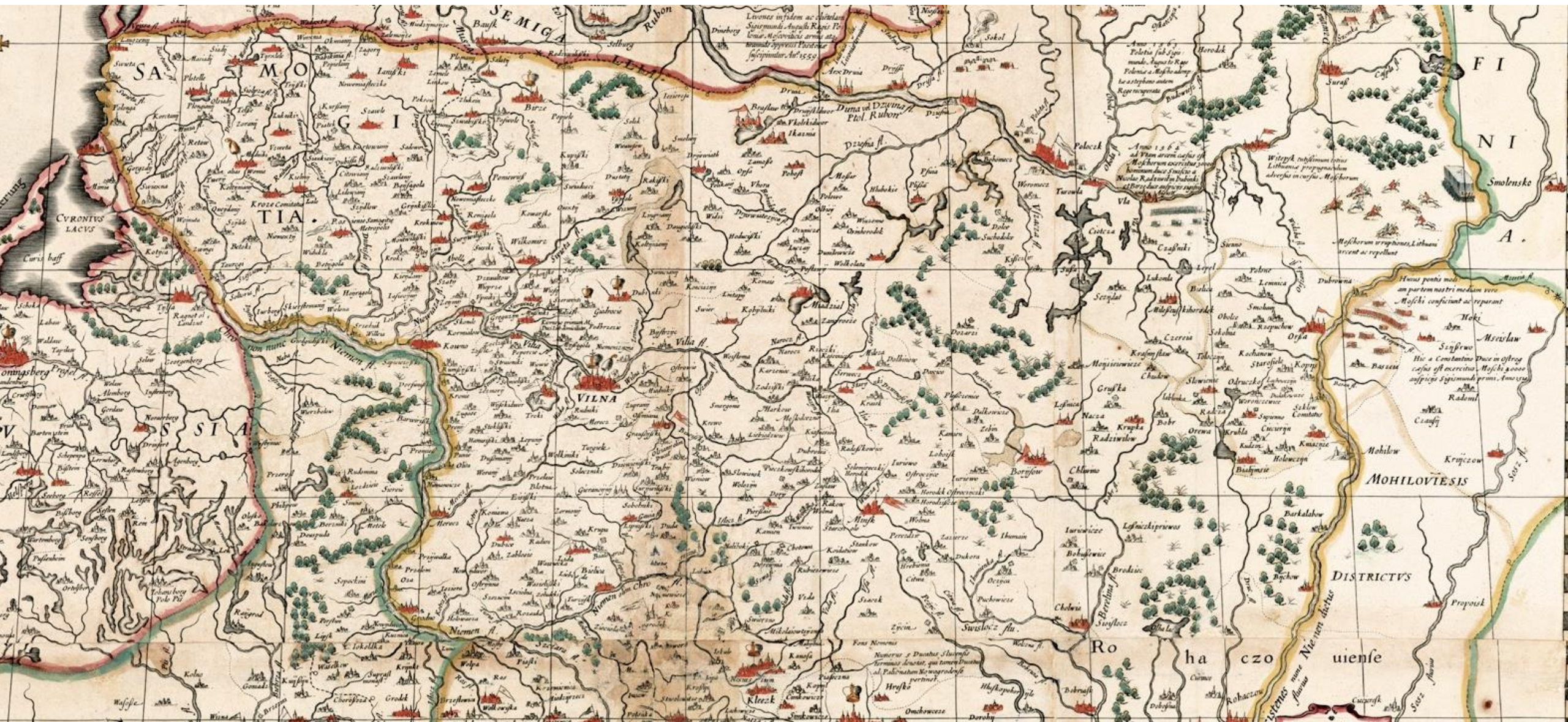
I. Niepreckio „LDK žemėlapis“ fragmentas, 1749 m.

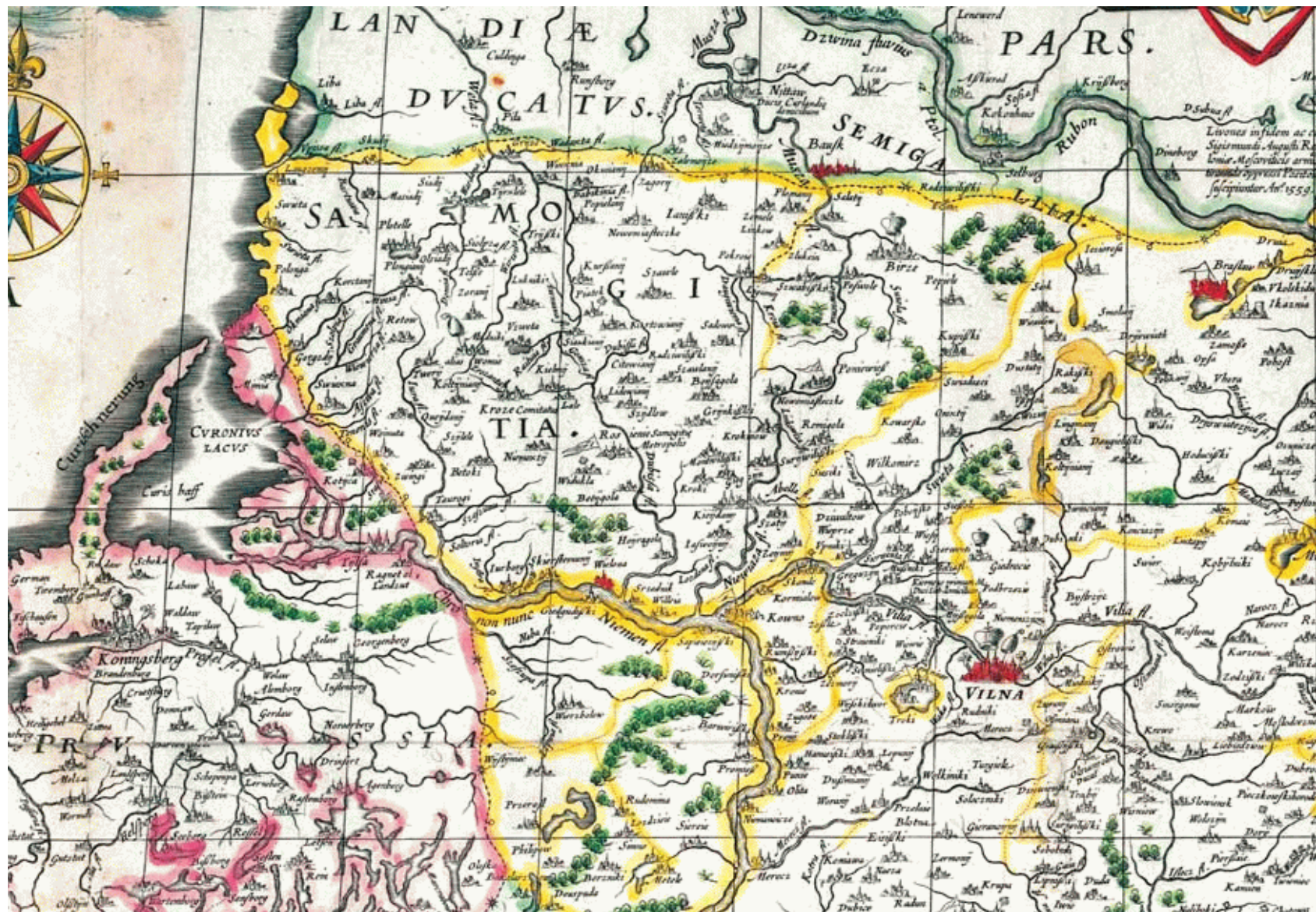
Lituania Propria ir ***Russia Alba***

(T. Mayer. "Mapa Geographica Regni Poloniae", Nuremberg, 1773)

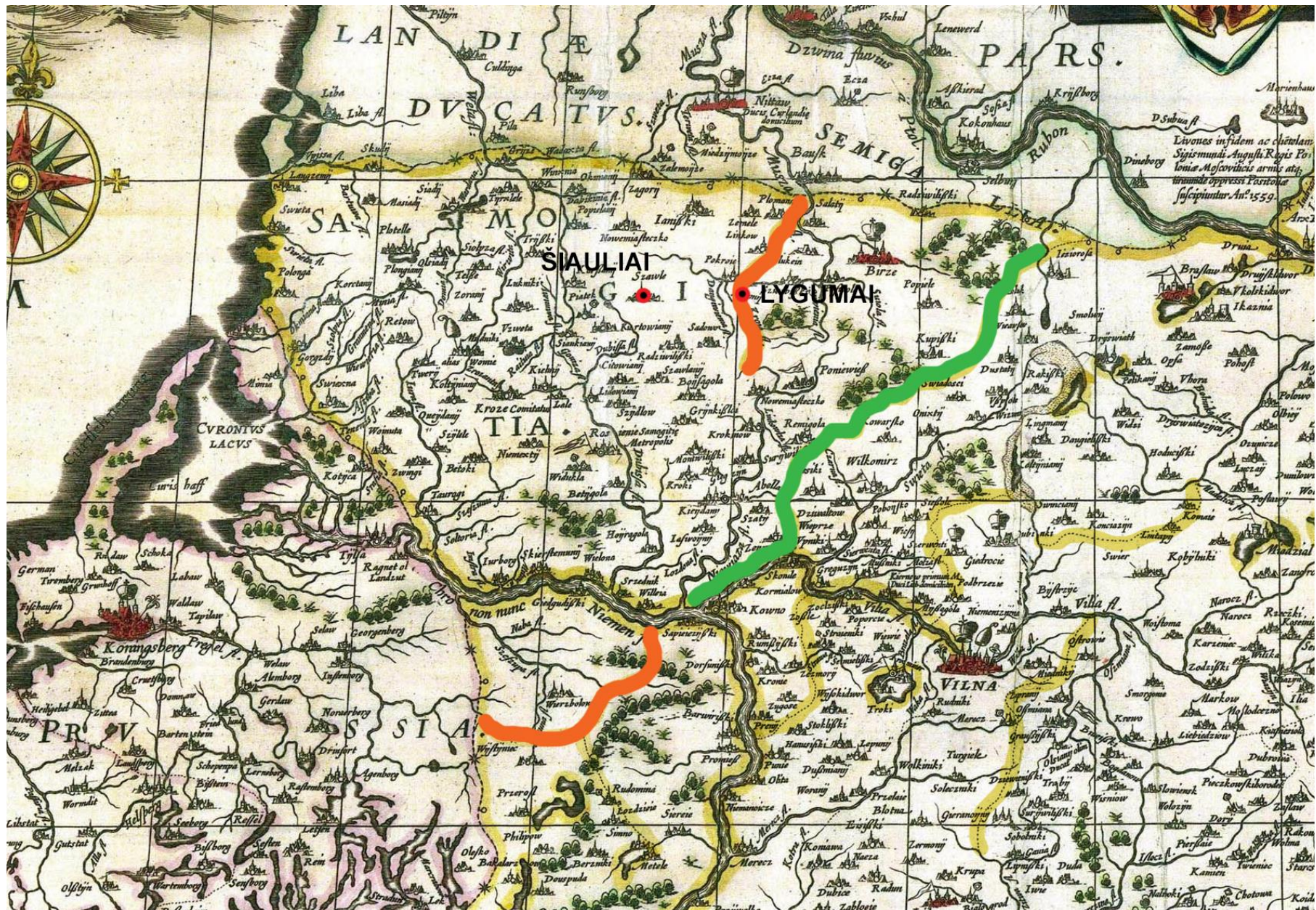
Kartografinės klaidos anatomija

Willemo Blaeu leisto Radvilos Našlaitėlio LDK žemėlapis variantas

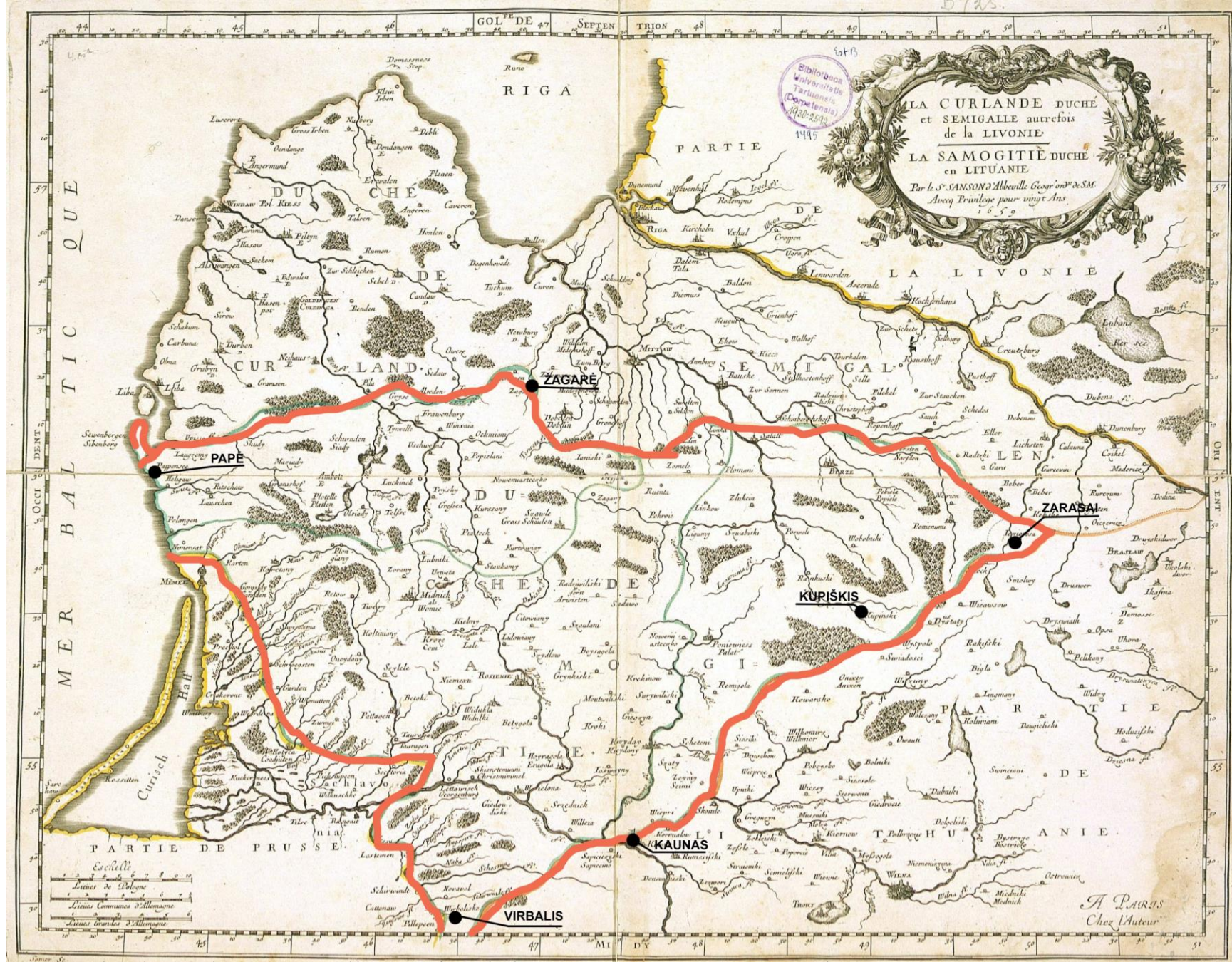
Fragmentas iš vieno T. Makovskio žemėlapių variantų, išleisto William'o Blaeu Amsterdame 1631 m.

Mapa „radziwiłłowska” WKL

Kuršo, Žiemgalos ir Žemaitijos žemėlapis. Iš N. Sanson D'Aberville'io atlaso. 1664-1667

La Curlande Duché et Semigalle autrefois de la Livonie. La Samogitie Duché en Lituanie / par le Sr. Sanson d'Abbeville ... ; Somer sc., 1659

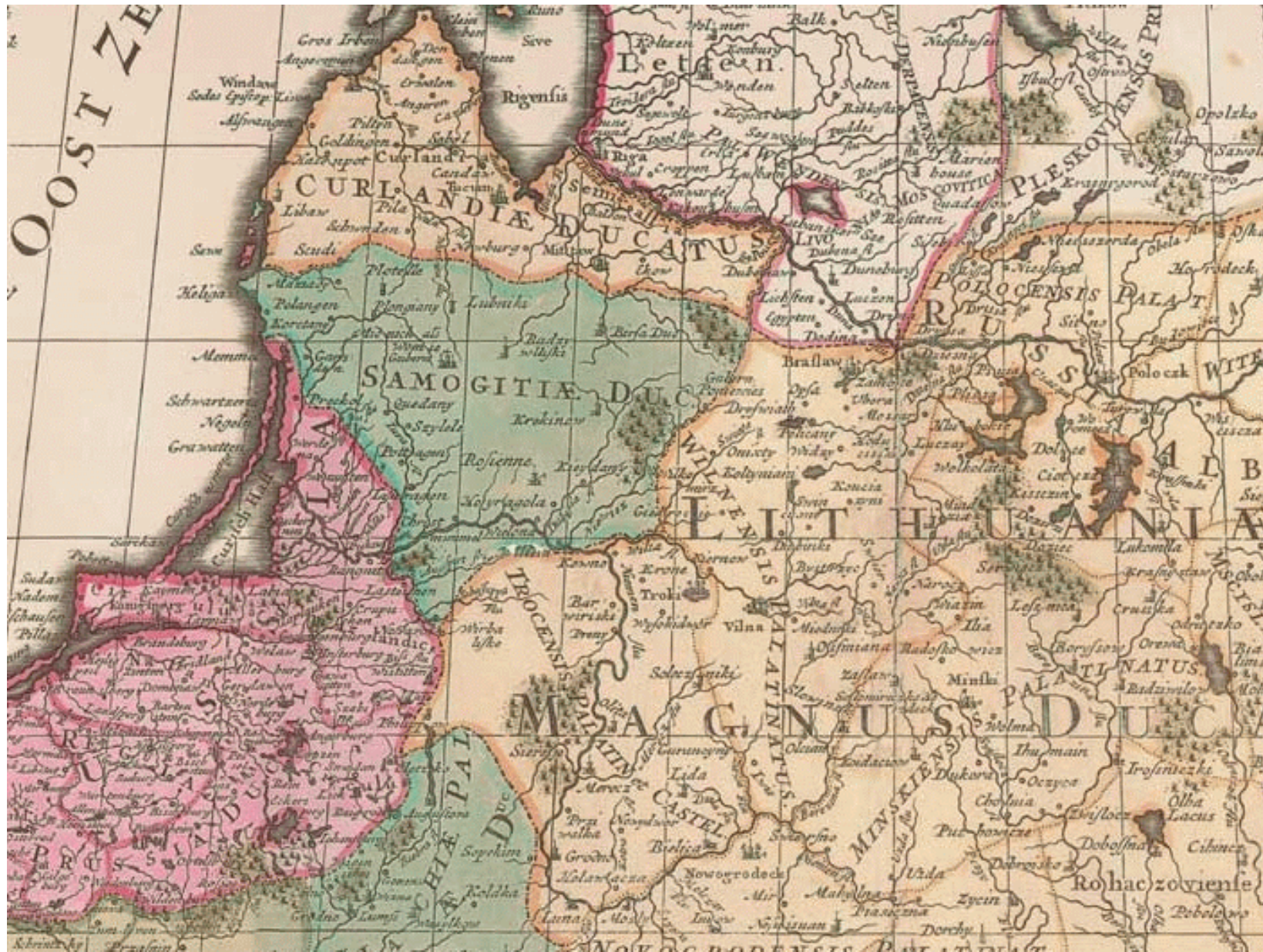

Žemaitija Fredericko De Wito ir Abrahamo Wolfgango Lenkijos-Lietuvos žemėlapyje, apie 1685 m.

Žemaitija Huberto Jailloto Lenkijos žemėlapyje, 1692 m.

Fragmentas iš Carlo Allard'o Lenkijos-Lietuvos žemėlapiu, išleisto Amsterdame 1696 m.

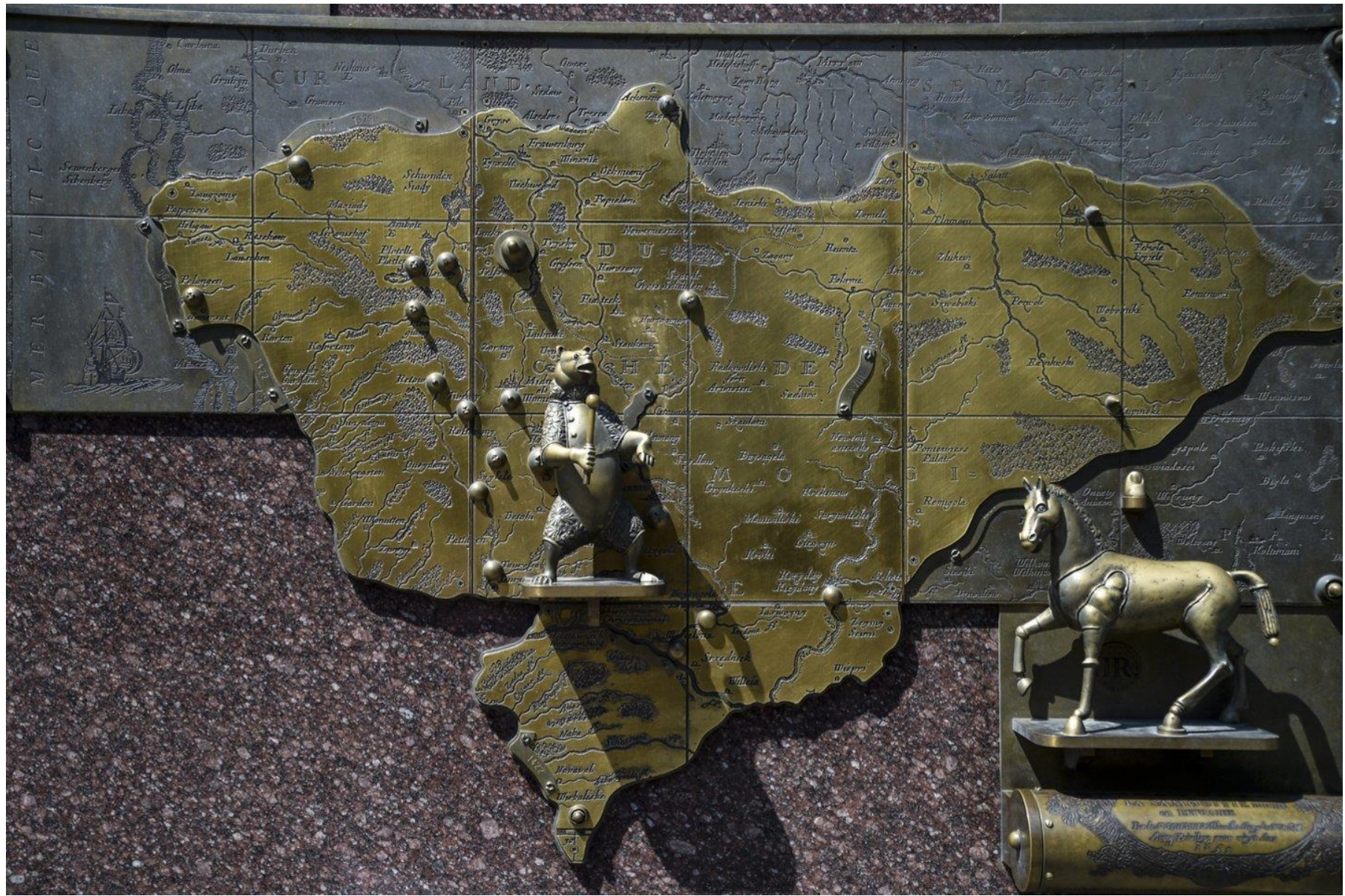
Johann Baptist Homann'o Lenkijos karalystės ir Lietuvos didžiosios kunigaikštystės žemėlapis, išleistas Niurnebrge 1719 m.

Žemaitija Matthauso Seutterio Lenkijos-Lietuvos žemėlapyje, 1730 m.

Gerard van Keulen. Lenkijos karalystės ir Lietuvos didžiosios kunigaikštystės žemėlapis, išleistas Amsterdame apie 1750 m.

Valančiaus Žemaitija = Kauno gubernija

Kauno gubernija (1843) = Žemaičių / Telšių vyskupija

Wilja naszych strumieni rodzica,
 Dno ma złociste i niebieskie lica,
 Piękna Litwinka co jej czerpa wody,
 Czystsze ma serce, słodsze jagody.

Wilja w milej kowieńskiej dolinie,
 Śród tulipanów i narcyzów plynie;
 U nóg Litwinki kwiat naszych młodzianów
 Od róż krasniejszy i od tulipanów.

Kowno
 DZISIEJSZA STOLICA
 Żmudzi.

Wilja gardzi dolny kwiatami,
 Bo szuka Niemna swego oblubienica;
 Litwince nudno między Litwinami,
 Bo ukochała cudzego młodzieńca.

Niemna w gwałtowne podwywi ramiona,
 Niesie na skały i dzikie przestworza,
 Tuli kochankę do zimnego łona
 I łąną razem w głębokościach morza.

Dzielić a S. Ex. Monsieur le Comte Adolphe Czapski, par l'Editeur J. W. Wieloguski.

Kowno dzisiejsza stolica Żmudzi. Antoni Oleszczyński (1794-1879), 1850.

Žymiausias M. Valančiaus grožinis kūrinys - apysaka "Palangos Juzė", arba kodėl Palangos Juzė Rokiškyje?

21° 22° 23° 24° 25° 26° 27°

ŽEMLAPIS
ŽEMAIČIŲ
VYSKUPIJOS,
 SU ETNOGRAFINIU LIETUVIŲ PLOTU.

Maštabas
 1:1040000
 1919 m.

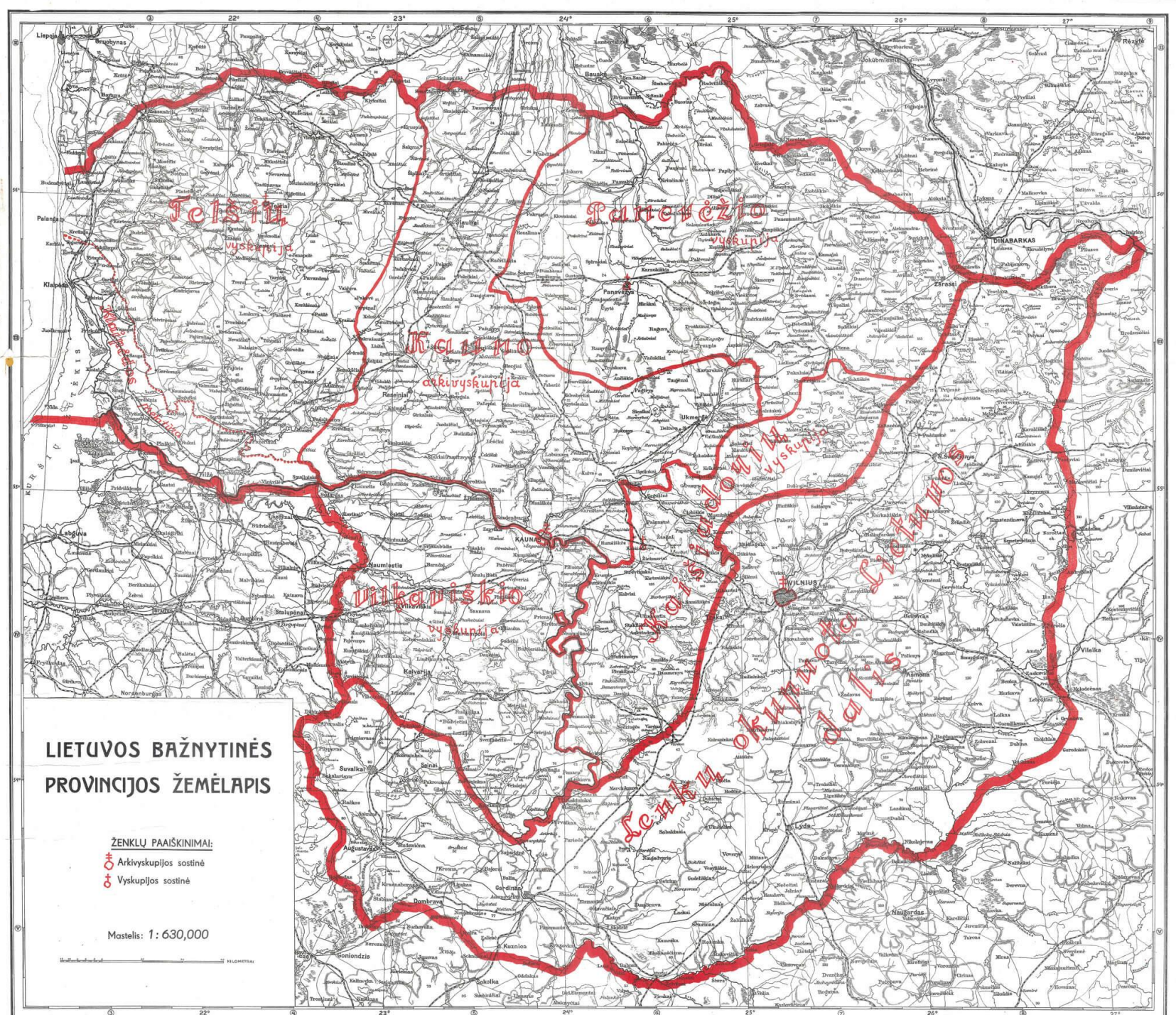
- Ženklių paaiškinimas**
- platus geležis jau vadinjamas
 - geležis dar tiesiamas
 - siauras geležis jau vadinjamas
 - plentas
 - miestelis
 - baznykaimis
 - kaimas
 - etnografinis lietuvių plotas
 - rubežius Žemaičių Vyskupijos
 - rubežius Prūsų arba Našosios Lietuvos
 - rėdybų arba gubernijų sieną

Žemaičių vyskupija 1919 m.

Žemaičių vyskupija (1849-1925 m.)

Lietuvos bažnytinės provincijos žemėlapis, 1926 m.

Bendriausios išvados:

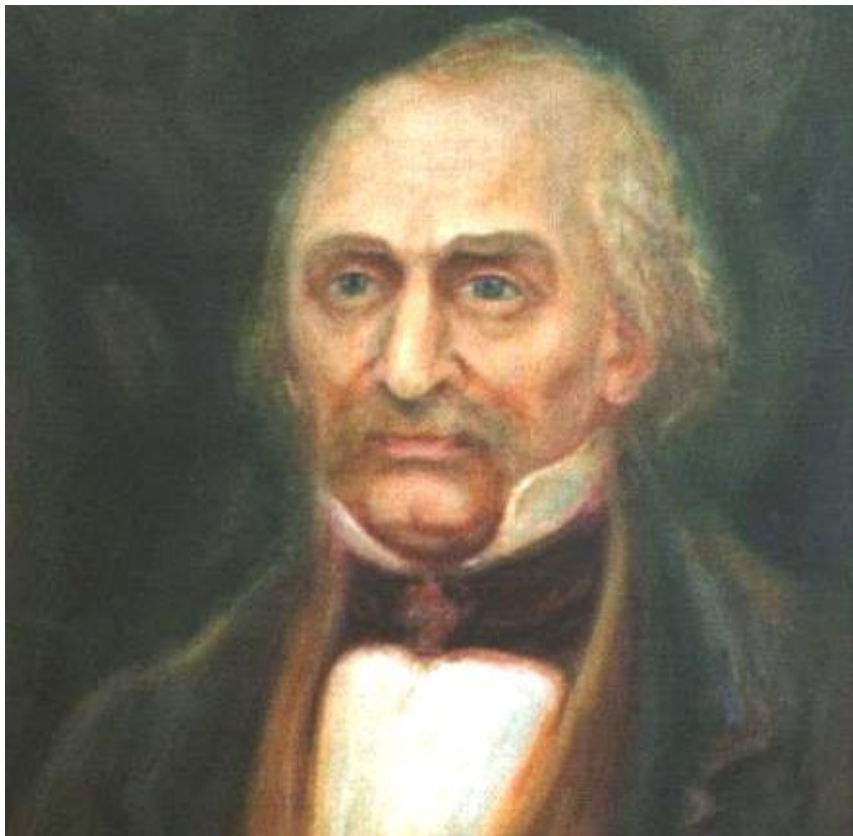
- Žemaitija ne tarmė ir ne etnografija
- Ir net ne istorija, o daugiau nei Lietuvos dalis
- Būtent antra dalis, šalia Aukštaitijos, arba Lietuvos
- Ir nėra lygiavertės trečios dalies

Taigi, su Šilale

- O tiksliau - su žemaitiškais „šilalees“, t. y. lietuviškai daugiskaitoje – su „šileliais“
- Taigi, reiktų koreguoti kirtį – ne Šilālė, o Šilàlė ... 😊
- Dėl jūsų krašto vaidmens Lietuvos istorijoje abejonių nekyla – prie jo dar grįšime

- Taigi Žemaitija – ir su Ariogala, Betygala, Šiluva, Tytuvėnais, Šiauliais
- Taigi, miestais už žemaičių tarmės ribų
- Tačiau, atrodo, šie miestai to nežino ! 😊

Žemaitijos manifestai XIX amžiuje

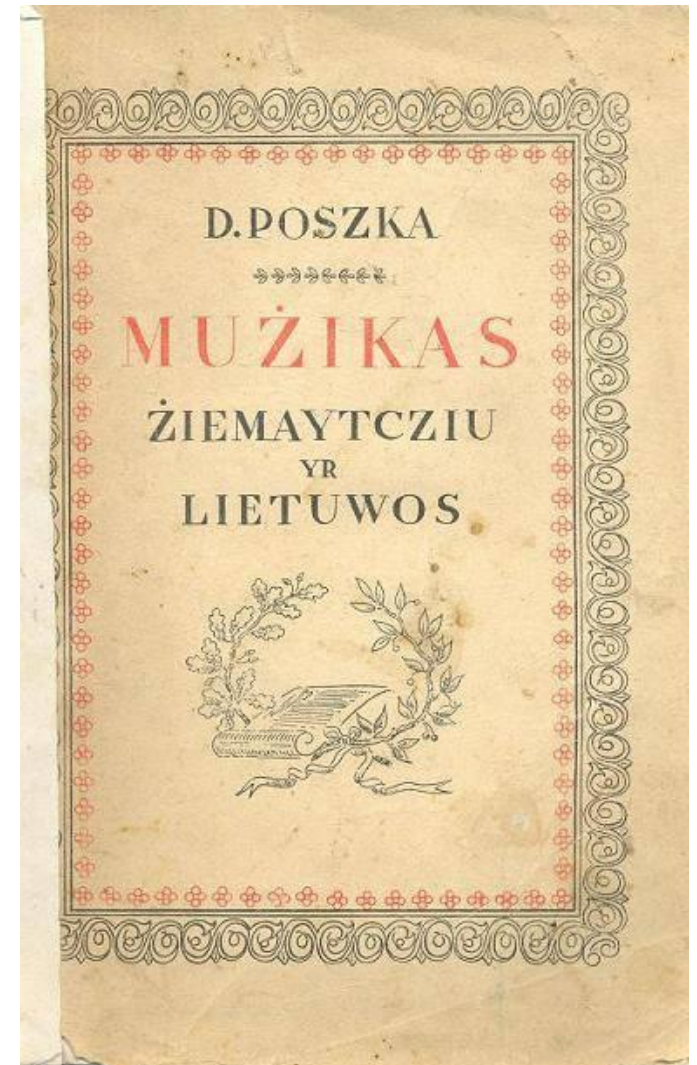
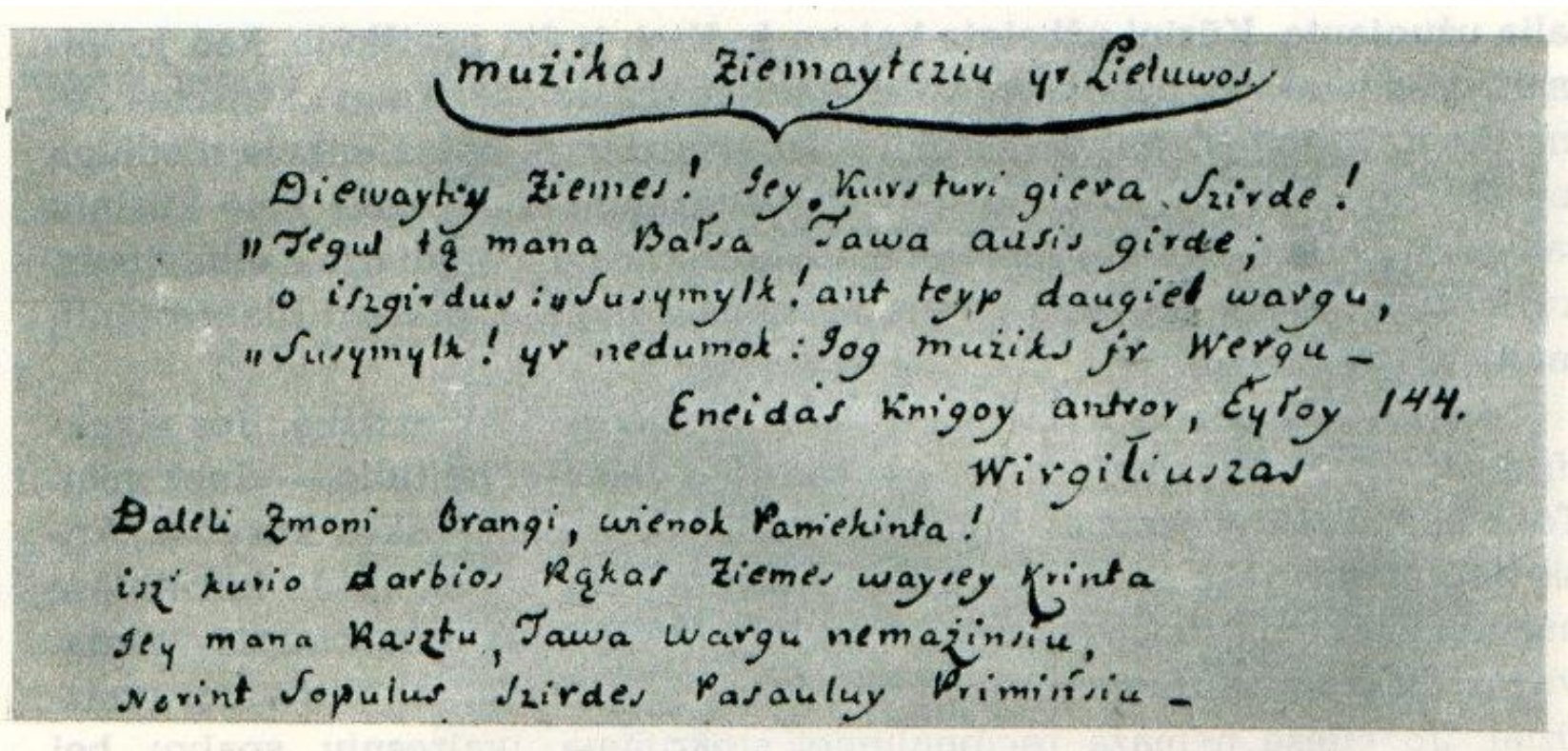
Dionizas Poška

Simonas Stanevičius

Dionizo Poškos „Mužikas Žemaičių ir Lietuvos“

parašytas 1815-1825m. Pirmą kartą šiek tiek pakeistas buvo išspausdintas "Aušroje" (1886, nr. 1). 1946 m. paskelbtas autentiškas kūrinio tekstas.

Simono Stanevičiaus „Šlovė žemaičių“

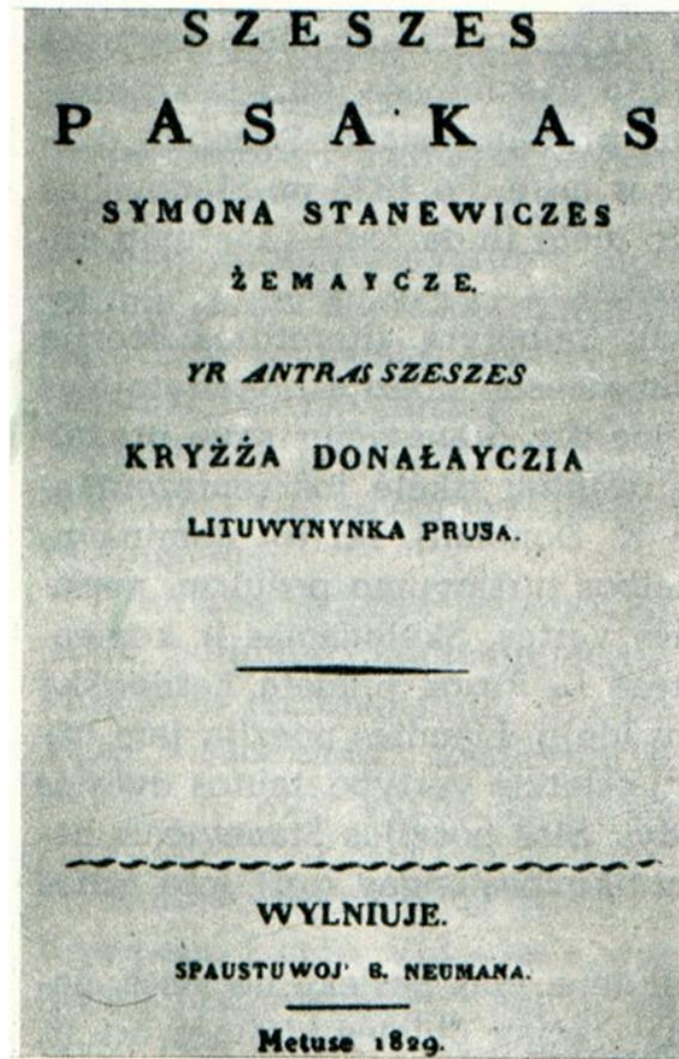
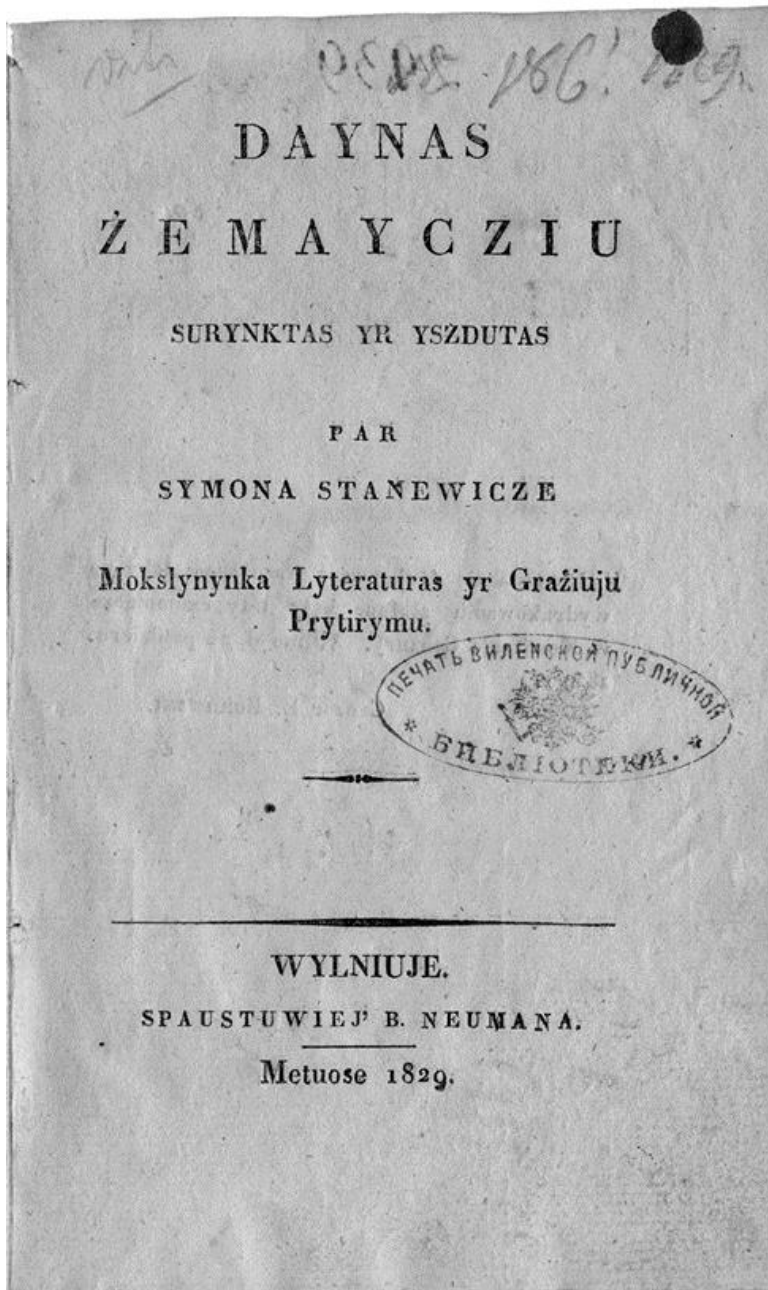
Mačiau Vilnių, šaunų miestą,

Seną mokslų gyvenimą,

Nuo žemaičių beapsėstą

Ir jų tikrą sutarimą.

<...>

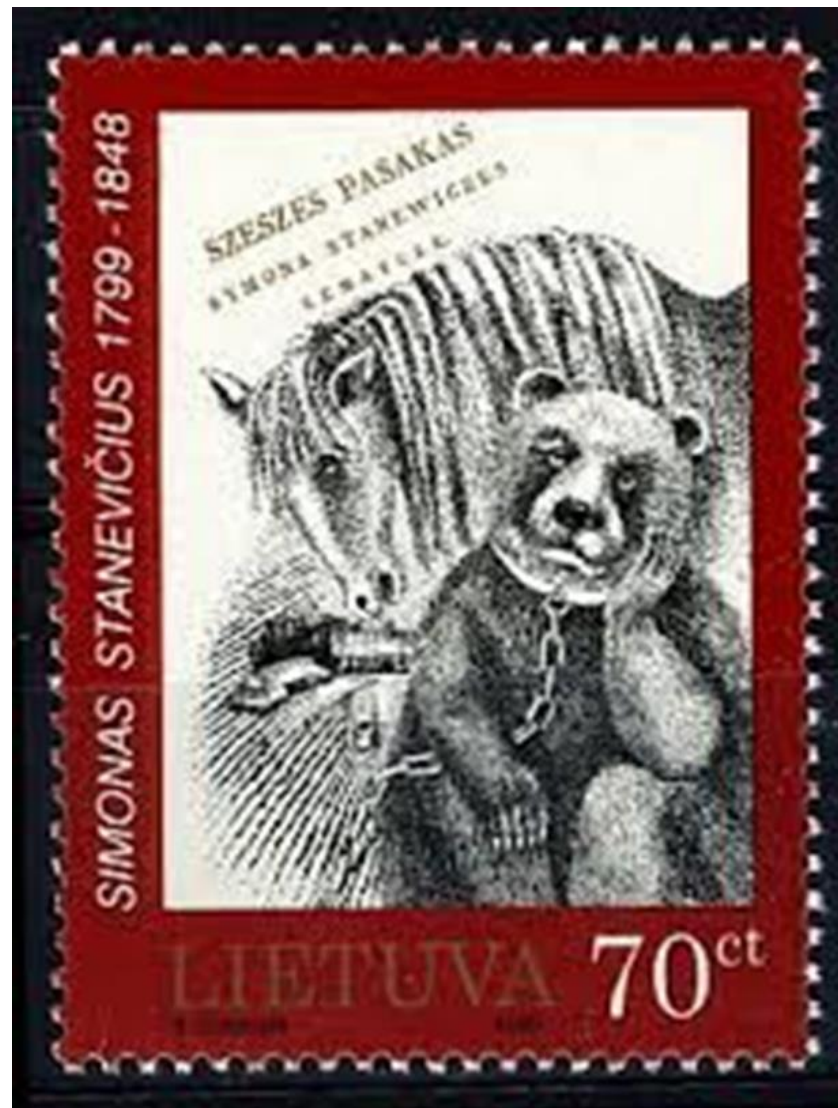

Simonas Stanevičius „Dainos Žemaičių“ ir „Šešios pasakos“
(Vilnius, 1829)

Pirmosios žemaitiškosios programos publikacijos

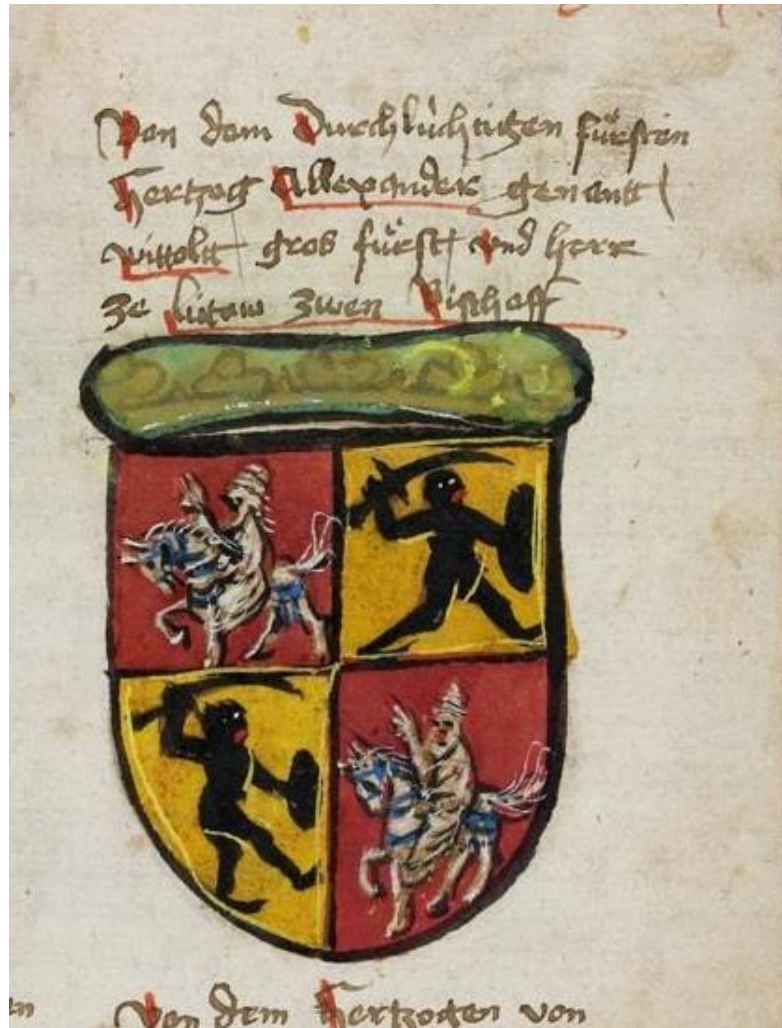
Arklys ir meška

Kur Nevėžis nuo amžių pro Raudoną Dvarą
Čystą vandenį savo ing Nemuną varo,
Tenai, kad vasarvidžiu saulelė tekėjo,
Juokės kalnai ir vilnys kaip auksas žibėjo,
Ilsėjos pančius arklys ant žolyno žalio,
Minėjo vargus savo ir sunkią nevalią:
Kaip sunkiai vakar mėšlus per dieną važiojo,
Kaip maž naktį teėdė ir maž temiegojo.
„Štai jau tek skaisti saulė ir lankos jau švinta,
Ir rasa nuo žolynų kaip sidabras krinta,-
Ir man jau reikės kelti ir prie darbo stoti,
Ir vėl ratus kaip vakar per dieną važioti.“
Kad taip dūmojo arklys vasarvidžio rytą,
Staiga jis ten išvydo daiktą nematytą:
Valkiodama lenciūgą po žalius žolynus,
Vaikščiojo skardžiais kalnų meška po lazdynus.
Šokosi nusigandęs žirgelis bėrasis.
„Nebijok,- tarė meška,- nieks pikta nerasis!
Tėvai mūsų nuo amžių sandaroj gyveno,
Drauge gimė ir augo ir drauge paseno.
Štai ir dabar vienokia mus laimė sutiko:
Man lenciūgas ant kaklo, tau pančiai paliko.“

Simono Stanevičiaus „pasakų“
personažai: arklys ir meška.

Vytauto herbas Konstancoje

Iš Richtenalio kronikos

Herbas iš portugalų heroldo, dalyvavusio Konstancos susirinkime parengto rankraštinio herbyno (1416/1418 m.; Manchester, John Rylands, Latin MS 28)

Naujasis Lietuvos herbas ☺

Edmundo Jakilaičio idėja

Vytauto herbas Konstancoje

VYTAUTO HERBAS KONSTANCOS SUVAŽIAVIME

NAUJASIS LIETUVOS IR ŽEMAITIJOS HERBAS

HERBAS KONSTANCOS SUVAŽIAVIME

NAUJASIS LIETUVOS IR ŽEMAITIJOS HERBAS